

Fingerfood

De effecten bij Personen met Dementie

Naar een Nederlandse studie in het kader van de opleiding "Bachelor Verpleegkunde" - 2012-2013
<http://www.svz.nl/documents/Fingerfood20eindrappoort20122013definitief.pdf>

neerslag door Veerle Van Colle - Werkgroep Ergotherapie RVT-WZC

Werkgroep Ergotherapie RVT-WZC 1

Dementie

- ▶ Dementie en cognitie
  - ▶ Geheugenstoornissen bij aanleren van nieuwe informatie
  - ▶ Stoornissen in het terughalen van aangeleerde informatie
  - ▶ Afasie
  - ▶ Apraxie
  - ▶ Agnosie
  - ▶ Stoornissen in de uitvoerende functies
- ▶ Dementie en motoriek
  - ▶ Verminderde mobiliteit
  - ▶ Artrose
  - ▶ Tremor

Werkgroep Ergotherapie RVT-WZC 2

Dementie

- ▶ Dementie en voeding
  - ▶ Verschillende soorten voedingsproblemen
    - ▶ Afweergedrag
    - ▶ Apraxie
    - ▶ Mondproblemen
    - ▶ Kauw- en slikproblemen
  - ▶ Mogelijke gevolgen van voedingsproblemen
    - ▶ Risico op ondervoeding
    - ▶ Het bieden van hulp ("overnemen") => zelfstandigheid gaat verloren
    - ▶ Ondervoeding heeft invloed op algemene gezondheidstoestand

Werkgroep Ergotherapie RVT-WZC 3

Dementie

- ▶ Dementie en voeding (vervolg)
  - ▶ Oorzaken van voedingsproblemen
    - ▶ Cognitieve factoren maken bv. "bestek" onherkenbaar
    - ▶ Apraxie
    - ▶ Motorische beperkingen
    - ▶ Visusproblemen
    - ▶ Veranderde zithouding
    - ▶ Gehoor
    - ▶ Smaakveranderingen
    - ▶ Verminderd hongergevoel
    - ▶ Problemen met mondhygiëne
    - ▶ Stemtingsveranderingen en -wisselingen
    - ▶ Angst en onzekerheid
    - ▶ Teveel keuze
    - ▶ Problemen bij het "beginnen" met eten

Werkgroep Ergotherapie RVT-WZC 4

Dementie

- ▶ Dementie en voeding (vervolg)
  - ▶ Het meten van voedingsproblemen
    - ▶ Verschillende meetinstrumenten en observatietijden beschikbaar
      - ▶ <http://www.groenewald.nl/nl/Projecten/Samenhang-in-Zorg/Afwezigheid-van-mensen-met-dementie> (Groenewald, Bosch, & Lange, 2009)
  - ▶ Voedingsproblemen en ADL-afhankelijkheid
    - ▶ Onderzoek toont aan dat er een ON-evenwicht is tussen: de voedingsproblemen enerzijds en geboden hulp (ADL-afhankelijkheid) anderzijds (Slaughter, Elaszwi, Morgan & Drummond, 2010)

Werkgroep Ergotherapie RVT WCC 5

Dementie

- ▶ Dementie en aandachtspunten voor de maaltijd
  - ▶ Verschillende richtlijnen en aanbevelingen beschikbaar op basis van wetenschappelijk onderzoek
    - ▶ Gericht op de maaltijd zelf
    - ▶ Gericht op de omgeving
- ▶ Dementie, voeding en waardigheid
  - ▶ Naast nuttigen van voeding, ook sociale en emotionele aspecten
  - ▶ Verlies van zelfstandigheid en eigen regie heeft impact op de waardigheid van de persoon
  - ▶ Verlies van zelfstandigheid leidt tot verminderde levenskwaliteit en plezier in het eten
  - ▶ Door tekort aan EBP wordt te weinig naar alternatieve oplossingen gezocht
- ▶ Culturele aspecten van voeding
  - ▶ Manier van eten vormt mee de identiteit van een persoon
  - ▶ Verlies van zelfstandigheid geeft ook verlies van identiteit

Werkgroep Ergotherapie RVT WCC 6

Dementie

- ▶ Fingerfood = eten zonder bestek
  - ▶ Voedsel is herkenbaar
  - ▶ Is in klein formaat klaargemaakt zodat met vingers kan worden gegeten
  - ▶ Kan ook gebruikt worden bij personen met bewegingsdrang
- ▶ Fingerfood helpt de onafhankelijkheid - herstelt het zelfbeeld
- ▶ Het Fingerfoodconcept blijkt vooral in het buitenland bekend
  - ▶ Zou ontstaan zijn in Australië - in 1988
  - ▶ 1^e wetenschappelijk artikel is geschreven in 1993 (Soltesz & Dayton, 1993)

Werkgroep Ergotherapie RVT WCC 7

Fingerfood en Dementie

- ▶ Verschillende effecten:
  - ▶ Helpt PmD op gewicht te blijven
  - ▶ Werkt best bij PmD die hun bestek niet meer herkennen
  - ▶ Het verhoogt de aandacht voor het voedsel
  - ▶ Verhoogt de interactie van de PmD tijdens de maaltijd
  - ▶ Kan als aanvulling op reguliere maaltijd
  - ▶ Geen meerkost
  - ▶ Geen extra training van medewerkers bij implementatie maar WEL een gezamenlijk gedragen visie omtrent fingerfood
  - ▶ Geen bijzonder keukengereedschap vereist

Werkgroep Ergotherapie RVT WCC 8

Fingerfood en Dementie

► Effect van Fingerfood op de waardigheid bij PmD

- voedselproblemen hebben een negatieve invloed op de waardigheid van de PmD
- Door het "afhankelijk" zijn neemt het gevoel van waardigheid af
- De zorgverlener is vooral bezig met "voeden" - heeft minder oog voor de sociaal-emotionele aspecten van de maaltijd
- Gebruik van Fingerfood komt tegemoet aan het waardigheidsprobleem
- De PmD beslist zelf wanneer, hoeveel en waar hij/zij eet
- PmD eet volgens eigen tempo en geniet meer van de maaltijd
- Past volledig in een visie rond belevingsgerichte zorg
- Fingerfood is een elegante vervanging voor gepureerde voeding

► Tal van internationale pilots vanaf 1996

Werkgroep Expertisecentrum BVT WCC

9

Fingerfood en Dementie

► Praktische aanbevelingen voor het werken met Fingerfood:

- Gefrituurde hapjes zijn minder plakkerig en makkelijker vast te houden dan gebakken hapjes
- Een maaltijd dient alle nodige voedingsstoffen te bevatten
- Een gevarieerd aanbod van geuren en smaken werkt het best
- Gebruik creativiteit bij het bedenken van Fingerfood - aandacht voor "herkenbaarheid"
- Gebruik bij PmD met bewegingsdrang extra voedzame hapjes
- Let op de hygiëne
- Vermijd "te droge" voeding i.v.m. mogelijke slikproblemen
- Kleine hapklare hapjes zijn makkelijker te hanteren en te eten
- Zorg voor stevige hapjes
- Een mini-versie van groot voedsel werkt beter dan iets groots dat in kleine stukjes is gesneden i.v.m. "uit elkaar vallen"
- Organiseer introductie-momenten voor medewerkers en familie

Werkgroep Expertisecentrum BVT WCC

10

Fingerfood en Dementie

► Interessante links:

- <http://www.rcpsych.ac.uk/pdf/Dementia%20Nutrition%20Information.pdf>
- <http://www.ukonnetwerk.nl/sites/default/files/Fingerfood%20Receptenbundel%20Bianca%20Buijck.pdf>
- <http://www.gov.im/lib/docs/socialcare/RI/eatingwellsupportingolderpeople.pdf>
- <http://www.innovatiekringedementie.nl/a-428/fingerfood-seen-hulp-meer-nodig-bij-het-eten>
- <http://www.gastvrijezorg.nl/general/aan-de-slag-met-fingerfood-8-handige-tips-20553>

Werkgroep Expertisecentrum BVT WCC

11